

Hipertenzivna kriza

Marijana Pejić¹, Mina Radosavljević Radovanović^{2,3}, Nebojša Radovanović^{1,3}, Zorana Vasiljević^{2,3}

¹Urgentni centar Kliničkog Centra Srbije, Beograd, Srbija, ²Klinika za kardiologiju Kliničkog centra Srbije, Beograd, Srbija, ³Medicinski fakultet u Beogradu, Beograd, Srbija

Sažetak

Hipertenzivna kriza predstavlja akutno stanje koje se karakteriše naglim, kritičnim povećanjem vrednosti krvnog pritiska iznad 180/110 mmHg, praćenim simptomima i znacima akutnog oštećenja srca, mozga, bubrega ili oka. Iako patofiziološki mehanizam do danas nije u potpunosti razjašnjen, smatra se da je u osnovi poremećaj autoregulacije na nivou perifernih arterijskih krvnih sudova, a da je inicijalni proces u nastanku hipertenzivne krize naglo oslobađanje vazokonstriktornih supstanci. Kada krvni pritisak poraste iznad gornje granice autoregulacije, dolazi do ubrzanog protoka krvi i hiperperfuzije organa sa posledičnim izlaskom tečnosti iz krvnih sudova u perivaskularna tkiva. Najbitniji faktor koji redukuje morbiditet i mortalitet izazvan ovim stanjem je brza i pažljivo odabrana terapija, kojoj mora prethoditi pravovremeno postavljanje dijagnoze. Apsolutna vrednost krvnog pritiska sama po sebi ne određuje stepen hitnosti hipertenzivne krize, već, u prisustvu znakova akutnog oštećenja ciljnih organa, upućuje na adekvatan terapijski pristup i sigurnu brzinu snižavanja krvnog pritiska, u cilju sprečavanja daljeg oštećenja organa. Posebnu pažnju treba obratiti na preporučene terapijske režime u lečenju hipertenzivne krize udružene sa disekcijom aorte, akutnim infarktom miokarda, cerebrovaskularnim insultom, preeklampsijom/eklampsijom i abuzusom kokaina.

Ključne reči hipertenzivna kriza

Tabela 1. Kliničke prezentacije hipertenzivne krize I reda hitnosti*

Cerebrovaskularne manifestacije
Hipertenzivna encefalopatija
Infarkt mozga sa značajnom hipertenzijom
Intracerebralna hemoragija
Subarahnoidalna hemoragija
Kardiološke manifestacije
Akutna disekcija aorte
Akutno popuštanje leve komore (edem pluća)
Akutni infarkt miokarda
Nakon coronarne by-pass operacije
Bubrežne manifestacije
Akutni glomerulonefritis
Renalna kriza kod kolagen-vaskularnih bolesti
Značajna hipertenzija nakon transplantacije bubrega
Eksces cirkulišućih kateholamina
Feohromocitom
Interakcija hrane i lekova sa inhibitorima monoamino oksidaze
Zloupotreba simpatomimetičkih droga (kokain)
Rebound hipertenzija nakon naglog prekida antihipertenzivne terapije
Preeklampsija, HELLP sindrom, eklampsija
Hirurška stanja
Značajna hipertenzija kod bolesnika koji zahtevaju hitnu operaciju
Postoperativna hipertenzija
Postoperativna krvarenja
Teške opekotine
Teška epistaksa
Trombocitna trombocitopenijska purpura

*modifikovano iz Elliott WJ¹²

Tabela 2. Antihipertenzivni lekovi za parenteralnu upotrebu*

Lek	Doza	Početak dejstva	Trajanje dejstva	Neželjeni efekti
Enalaprilat (ACEi)	1,25-5 mg iv.bolus	15 min	4-6 h	Hipotenzija, glavobolja, vrtoglavica
Esmolol (kardioselektivni beta blokator)	0,5-1 mg/kg iv.bolus, pa inf. 50µg/kg/min do max. 300 µg/kg/min	60 sec	10-20 min	Vrtoglavica, mučnina, glavobolja
Fenoldopam (agonista DA1 dopaminskih r.)	0,1µg/kg/min do max.1,6 µg/kg/min	5-15 min	30-60 min	Mučnina, glavobolja, crvenilo
Labetalol (selek. α1 , neselek. β blok.)	20-80 mg bolus ili Inf. 2mg/min do max. 300 mg/24 h	2-5 min	2-4h	Hipotenzija, muka , vrtoglavica, parestezije, brohospazam
Nicardipine (Ca antagonist)	5 mg/h do max. 15 mg/h	5-15 min	4-6 h	Glavobolja, crvenilo, vrtoglavica, mučnina, edemi, ref. tahikardija
Nitroglycerin (venodilatator)	5 µg/min do max 100 µg/min	2-5 min	5-15 min	Glavobolja, vrtoglavica
Na-Nitroprusid (arter. i venski dilatator)	0,5 µg/min do max. 2 µg/min da bi se izbegla toksičnost	Odmah	1-2 min	Cijanidna toksičnost, glavobolja, mučnina, spazam mišića, crvenilo
Phentolamine (α blokator)	1-5 mg bolus do max 15 mg bolus	1-2 min	3-5 min	Tahikardija, crvenilo, mučnina, vrtoglavica
Urapidil (blokator α1 i 5-HT1A receptora)	25 mg bolus, inf. 9-30 mg/h	5-15 min	3-5 h	

*modifikovano iz Marik PE, Varon J.³

Abstract

Hypertensive crisis

Marijana Pejić¹, Mina Radosavljević Radovanović^{2,3}, Nebojša Radovanović^{1,3}, Zorana Vasiljević^{2,3}

¹Emergency center, Clinical Center of Serbia, Belgrade, Serbia, ²Cardiology Clinic, Clinical Center of Serbia, Belgrade, Serbia, ³Medical Faculty, University of Belgrade, Beograd, Srbija

Hypertensive crisis is characterized by sudden, critical increase of blood pressure above 180/110 mmHg, accompanied by symptoms and signs of acute target organ damage (heart, brain, kidney or eye). Although pathophysiological mechanisms of hypertensive crisis have not been fully elucidated, it is accepted that the main disorder is at the level of autoregulation of peripheral arteries and the initial process is sudden release of vasoconstrictors. When blood pressure rises above the upper limits of autoregulation, a rapid, exaggerated blood flow occurs with organs' hyperperfusion and subsequent leakage of fluid from blood vessels in the perivascular tissue. The most important factor to reduce morbidity and mortality caused by this condition is fast and carefully chosen therapy, which must be preceded by timely diagnosis. The absolute value of blood pressure by itself does not determine the urgency of hypertensive crisis; rather it confirms signs of acute target organ damage, and thus leads to an adequate and safe therapeutic regimen of lowering blood pressure, in order to prevent further organ damage. Special attention should be paid to the treatment regimens of hypertensive crisis associated with aortic dissection, acute myocardial infarction, stroke and cocaine abuse.

Key words: hypertensive crisis